

משנת החן שלמה גליון

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל לשו"ת חן שלמה

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת זה תשב"י 250

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו, ב"קו הינוקא" 03.550.2228

פנינים על הפרשה ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

נח – נחמן מנחם

אֱלֹה תוֹלְדֵי נֹחַ (ו, ט). כתבה התורה (ה, כט) שלמך קרא בנו בשם 'נח', "לאמר זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו", ואמר על כך רבי שמעון בן לקיש בבראשית רבה (כה, ב) שלפי דרש לשון זו ראוי היה לקראו 'נחמן' על שם ש'זה ינחמנו', ומה שנקרא 'נח' הוא כן על שם 'זה יניחנו', מלשון מנוחה, שעד ימיו היו המים עולים ומציפים את המתים בתוך קבריהם, ומשנולד נח, נחו המתים. ובילקוט שמעוני (בראשית רמז מב) דרשו עוד, שהוא על שם מנוחת הבהמות והאדמה, שמיום שחטא אדם הראשון מרדו בו הבהמות מלחרוש, ומרדה בו האדמה מלהיחרש, ומיום שבא נח, נחו הבהמות והאדמה ממרידתם. ועוד אמרו שם (וכן הביאו בעלי התוספות בדעת זקנים ה, כח) שלכך לא הזכירה התורה בלידת נח את שמו, אלא כתבה (כה, כח-כט) "ויחי למך... ויולד בן, ויקרא את שמו נח" (ושלא כמו בלידת הקודמים לו שהוזכרו שמותיהם, כגון (כה, כה) "ויחי מתושלח... ויולד את למך"), מפני שמתושלח סביו חכם גדול היה והזהיר את למך אבי נח שלא יקראנו בשמו, בכדי לשמרו מאנשי דור המבול שלא יהרגוהו בכשפיהם, וכיון שנולד, למך אביו קראהו 'נח', ומתושלח קראהו 'מנחם' על שם שהוא מנחם את דורו, ועל כך אמרו לבני דורם 'זה ינחמנו ממעשינו', שאם אתם חוזרים בתשובה, הוא מנחם אתכם. ונרמז כל זה בנפלאות התורה, ש'נח' במילואו (גוף ח"ת) עולה כמנין 'נחמן מנחם נח ינחמנו' (עם ט"ז האותיות).

שלא יהרגוהו בכשפיהם

ובזהר בראשית (דף נח ע"ב) אמר רבי יוסי שהקב"ה קרא לו בשם 'נח' על שם שמצא 'חן' לפניו (שהם אותם האותיות בהיפוך). כמו שכתוב (ו, ח) "ונח מצא חן בעיני ה'". ובמסכת סנהדרין (דף קח ע"א) הובא בשם תני דבי רבי ישמעאל, וכן הובא בבראשית רבה (כט, א) בשם רבי אבא בר כהנא, שראוי היה גם נח ליאבד עם בני דורו במבול, אלא שמצא

חן בעיני ה' כאמור. ונחלקו בזה רבי יוחנן וריש לקיש שם במסכת סנהדרין (דף קח ע"א), וכן רבי יהודה ורבי נחמיה בבראשית רבה (ל, ט), שלדעת רבי יוחנן ורבי יהודה זהו שנאמר בו "איש צדיק תמים היה בדורותיו", שאילו היה בדור צדיקים לא היה נחשב לצדיק, ולדעת ריש לקיש ורבי נחמיה בא הכתוב לומר בזה שאפילו בדורותיו היה נחשב לצדיק, ואילו היה בדור של צדיקים היה נחשב לצדיק יותר. והביא זאת רש"י (ו, ט).

ומה שדרשוהו רבי יוחנן ורבי יהודה לגנאי, ביארו זאת רבי ענג'יל חיים (מחכמי סלוניקי הקדומים) בספרו עץ חיים (פ' נח), וכן רבי אלכסנדר מרגליות בספרו תורת הרא"ם (סוף פ' בראשית, והובא גם בשו"ת מנחת משה ח"א סימן יז אות ד), על פי דברי הילקוט שמעוני (בראשית רמז מב) שהעלימו שם נח מפני הכשפים. כי הנה מובא מעשה במסכת סנהדרין (דף סז ע"ב) וחולין (דף ז ע"ב) ברבי חנינא שאשה אחת העוסקת בכשפים נסתה ליטול עפר מתחת רגליו בכדי לעשות עליו בכשפיה, ואמר לה רבי חנינא שבוודאי לא יועילו עליו כשפיה, שהרי כתוב (דברים ד, לה) "אין עוד מלבדו", וביארה הגמרא שם שרק רבי חנינא יכול היה לומר כן מפני שרבה היתה זכותו, אבל אין הדבר כן בכל אדם. ולפי זה ביארו העץ חיים והתורת רא"ם שבכך שיעץ מתושלח להעלים שמו של נח בכדי שלא ישלטו עליו הכשפים, מוכח שלא היתה רבה זכותו כמו רבי חנינא שלא חשש מכשפים, ומזה למדו רבי יוחנן ורבי יהודה שיש לדורשו לגנאי. ורבי יהונתן אייבשיץ בספרו דברי יהונתן (ריש פ' שמות) ביאר לפי זה מה שדרשו בשמות רבה (א, א) את הנאמר בירידת מצרים "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", שבא הכתוב ללמד שכולם צדיקים, כי כנגד מה שהוצרכו להעלים שם נח מפני הכשפים, הנה מצרים מלאה כשפים היתה, כמו שאמרו במסכת קידושין (דף מט ע"ב) שתשעה קבין כשפין נטלו מצרים, ובכל זאת הזכירה התורה שמות בני ישראל ברדתם למצרים, ובוודאי באה ללמד בזה שכולם היו צדיקים ולא חששו מכשפי מצרים.

זמני השבת לפניות זהקדשות זאלה יעמדו על הברכה

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	זמני השבת
19:09	18:31	17:21	ירושלים:
19:06	18:29	17:39	בני ברק:
19:06	18:29	17:40	חיפה:
19:09	18:31	17:41	באר שבע:

מוקד טלפוני: 03-3765444
 זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00
 דוא"ל: contact@hayanuka.com
 לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com
 יד' להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

לעילוי נשמת:
 גאולה בת דינה, דוד ורות בני חנה,
 ראו דוד דרור בן רוני, אבי אברהם
 בן עליזה, שיניה בת מיכל.
 להצלחת: דוד בן שרה

תורת שלמה

מאמרים משיעורי הענפים של רבנו שליט"א

"וירא מנוחה כי טוב" (בראשית מט, טו)

משיעור יום ה' נח תשע"ב

א

כל עבודת האדם תלויה במטרה ובתכלית הגמור העומדים לנגד עיניו בדבר, וככל שתהיה המטרה ברורה בעיניו, ותתברר אצלו אמיתת התכלית במעשיו, כפי זה יתבטלו ממנו הקושי והספיקות העומדים בדרכו ומעכבים בעדו מהשגת מטרותיו, אמנם כאשר יש לו ספיקות באמיתת תכלית מעשיו, או שיש לו אמונה רק בחלק מאותה תכלית, הנה בזה מאבד את כח הגבורה לבוא ולהגיע אל תכלית רצונו ומחשבתו. וכך הוא בתכלית עבודת ישראל לפני הקב"ה, שיסוד הכל הוא האמונה שה' ב"ה הוא הטוב הגמור וכל רצונו ומחשבתו יתברך הוא לגלות טובו לנבראים, ולכן יסוד אמונת ישראל היא האמונה בביאת המשיח ובתחיית המתים, וכל שאינו מאמין בביאת המשיח ובתחיית המתים אין בו את הכח והגבורה להחזיק בעבודתו ולהשיג את התכלית והדעת בכל שלב ושלב בעבודת השי"ת. כי משמעות תכלית ותוצאת כל עבודת התורה והמצוות הוא הגילוי של היום שכולו טוב וכולו ארוך, שתתגלה אז מידת 'אריך אנפין', שהיא תכלית הגילוי של מה שצפה וחשב השי"ת בבריאת עולמו, והיא התכלית האחרון היוצאת מכל עבודת ישראל, ומכל המאורעות שעברו עליהם בכל הדורות, שהכל הוא בכדי לגלות את הטוב הגמור והשלם שאין בו צד רע כלל ולא מידת הדין, ולא יהיה בו כיסוי והסתרה כלל, וכמו שכתוב (ישעיה ל, ט) על ימים אלו "ולא יכנף עוד מוריק".

ופנימיות יסוד האמונה בביאת המשיח ותחיית המתים היא שיחזיק האדם בדעתו שלא ברא הקב"ה את העולם בכדי להסתיר אלהותו מהנבראים, וכל עיקר מחשבתו ורצונו של הבורא ב"ה בבריאת העולם והנהגת העולם זהו לגלות אלהותו, ומתוך כך תהיה ראשית תפיסת דעתו ומחשבתו של האדם על השי"ת, שאין לו יתברך תכלית רצונו ומחשבתו מלבד גילוי אהבתו לישראל ולהיטיב עימם טובה נצחית, וברצונו יתברך חשב היאך יהיה יכול להיטיב לנבראים את הטובה השלימה שאין טובה למעלה ממנה, וכל מה שהוא יתברך עשה ועושה ויעשה, הכל הוא לשם תכלית זו, בכדי לגלות עצמו לנבראים ולא להסתיר חלילה, ולהביא לידי טובה שאין עימה חסרון כלל, שהיא טובה שלימה וגמורה שאין טובה למעלה ממנה, וזוהי תכלית כל אשר מסובב הקב"ה בעולם.

והוא יסוד האמונה המחזיק את ישראל בכל הדורות ובכל הגלויות והמאורעות שעברו, והיא מהות האמונה בביאת המשיח ובתחיית המתים, שהיא התחלת גילוי מחשבת השי"ת בטובה שיעד לישראל בבריאת העולם, וכנרמז בכתוב **"בראשית ברא אלהים"** העולה כמנין **"התגלות משיח"**, והיא האמונה שנתנה כח וגבורה לישראל להחזיק בתורה ובאמונה בכל הדורות, והיא הנותנת כח לכל אחד מישראל גם בהווה ובעתיד, שכלל שיחזיק האדם ביסוד זה כך תהיה אמונתו שלימה ונאמנה בבוא יתברך.

ב

ובנוהג שבעולם מתבוננים בני האדם בכל דרך עבודתם לפני ה' ב"ה רק באשר עומד לפנייהם, שכפי ראות עיניהם והלך מחשבתם הרי שכנגד כל התקרבות לתורה לתפילה ולעבודת השי"ת עומדת ההסתרה הקושי והנהגת הדין, ונדמה בעיניהם שהם חלק מרצונו יתברך שיעבור האדם בעבודתו, ולעומת זאת גילוי הטובה שתצמח ותבוא מעבודתו נדמית בעיניהם כדבר שיבוא בעתיד הרחוק הנחשב בעיניהם כעולם הבא. והוא ריחוק מיסוד האמונה בביאת המשיח ותחיית המתים. שרק מפני שחסר האדם ביסוד אמונת ישראל כראוי, לידע ולהאמין שכל רצונו ומחשבתו של הקב"ה בכל הנהגה ובכל קשר עם הנברא היא שחושב הוא עליו מחשבות של טובה ושלום, כיצד יהיה יכול להביאו אל הגילוי וכיצד יהיה יכול להטיב לו תיכף בגילוי הנראה לעיניו, ורק זה הוא האמת בכל דרך הקרבה והעבודה לפני ה' ב"ה, וכענין שנאמר דוד המלך (התלים עג, כח) "ואני קרבת אלהים לי טוב", שבכל עבודתו היה מביט ומתבונן על הטוב כאילו עומד הוא לנגד עיני ממש ולא בעתיד הרחוק.

ונסיון האמונה בזה הוא מפני שרצון השי"ת שתהיה הטובה מגולה לאדם בדרך עילה ועלול עד מקומו ומדרגתו, וזהו 'בראשית ברא, אלהים', שראשית דרך השגת האמונה היא בזה שיקבל האדם את גזרת חכמתו יתברך, שיתגלה טובו ומידת רחמי בדרך עילה ועלול וסדר השתלשלות עד מקום הנברא, שסדר השתלשלות זה נמשך ובא משם 'אלהים'. וכגון כאשר בא האדם לפני השי"ת בתפילה, הנה חפץ הוא שירשה עליו תיכף אור ה' בגילוי ויבוא אל הדבקות, אמנם זהו שלא בדרך סדר השתלשלות, כי אין זאת דבקות ממקומו האמיתי, ומשום כך יש לאדם מחשבה שאינו יכול לבוא אל הדבקות השלימה בתפילה אלא לעיתים רחוקות מאד, וכך הוא הולך ומתרחק מעבודת התפילה.

וכנגד זה צריך האדם לידע ולהאמין שכל קושי והסתרה שיש לו בעבודתו אינו משום שמסתיר השי"ת פניו ממנו, כי באמת בכל עת אשר יבוא האדם ויפנה אל השי"ת בתורה במצוות ובתפילה, או בכל מחשבה על השי"ת ועבודתו, תיכף פונה אליו השי"ת בהארת פנים להסיר כל הכיסויים וההסתרות ולגלות לו מאור טובו יתברך ולהשפיע לו טובה וברכה, וכענין שנאמר (במדבר ו, כה) "ואר ה' פניו אליך", וכנאמר (ויקרא כו, ט) "ופניתי אליכם והפירתי אתכם והרביתי אתכם

והקימותי את בריתי אתכם", ואין הקושי הנראה לעיני האדם אלא משום שחפץ הוא בביטול סדר השתלשלות, ואינו חפץ להיות במקומו שלו. אבל כאשר יתפוזר האדם באמת וירצה לראות את טובו של השי"ת בזמן ובמקום ובמדרגה בו נמצא הוא כעת, שהוא המקום בו עומד הוא על פי דרך הטבע וסדר השתלשלות והבחירה הנמשך משם 'אלהים', יהיה אז יכול להכיל ולשער בדעתו ובליבו שחפץ השי"ת בעבודתו, ויש מקום חשוב ונפלא לכל עבודה ודיבור שלו לפני השי"ת.

ובזה גם יבוא אל התשובה, כי בכדי שיתוודה האדם לפני השי"ת צריך הוא לעמוד לפני יתברך כפי שהוא בסדר השתלשלות במקום ובזמן, ורק מתוך כך יהיה יכול להתחרט ולשוב אל ה' כראוי באמת, אמנם כאשר אינו חושב ממקומו ומדרגתו בה נמצא הוא עתה, אין לו ערך למעשיו, מפני שחושב שמחמת גדולת ה' והדרת גאונו אין נחשבים מעשיו לפני גדולת הבורא ב"ה, ואינו רואה עצמו כעבד אשר אדונו משיגח במעשיו, שיש לו ליבוש באמת מפניו ולפניו כראוי באמת. אך כאשר עומד הוא לפני השי"ת בסדר ההשתלשלות וכפי מקומו האמיתי, יכול הוא להרגיש ולהשיג בשכלו ודעתו שבדברי היודי והחרטה ועסק התשובה בבקשת מחילה וסליחה פועל הוא פיוס וריצוי לפני השי"ת, וימינו פשוטה לקבלו ברחמים.

ג

ובכדי שיהיה האדם יכול לראות את הארת פני השי"ת אליו, צריך הוא להתבונן בשכלו בשני ענינים אלו, שראשית יש לו להתבונן ביסוד האמונה בביאת המשיח ובתחיית המתים, שיראה ויתבונן בעין שכלו כיצד כל דבר שבבריאה כלול הוא מאותה המחשבה של הבורא ב"ה להטיב ולגלות חסדו וטובו עד אין תכלית, וכיצד כל פרט ופרט שבכל שית אלפי שנין מכוון הוא לאותה המטרה והתכלית, לגלות רחמנותו וטובו יתברך, ולאחר מכן יש לו להתבונן בעין שכלו עוד שרצונו יתברך הוא שיהיו סובבים כל התלוכות האדם כפי הסדר שהוא קבע בעולמו מצד השם אלהים, שזוהו סדר ההשתלשלות מעולם הנשמות לעולם המלאכים וכל פרטי הבריאה, ומטרת הכל הוא להביאו מתוך כך אל אותה תכלית הטובה בדרך סדר ההשתלשלות מעילה לעלול כפי מקומו ומדרגתו האמיתיים באותה עת ובאותה שעה ובאותו מקום.

וכל אשר ירחק האדם מההתבוננות בשני ענינים אלו, יבוא לידי קושי הלב ולידי ריחוק מדבקות האמונה, כי כאשר מאמין הוא במחשבת השי"ת להיטיב עימו אבל אינו מכיר בזה שרצונו יתברך שיעבדו בסדר ההשתלשלות ובדרכי הטבע, הרי שמפריד הוא בזה בין מידת הרחמים הנמשכת משם הוי"ה לבין מידת הדין וההסתרה הנמשכת משם 'אלהים', וכביכול מבקש הוא מהשי"ת לבטל את דרך הטבע וסדר ההשתלשלות, ובכך בא לידי קושי הלב, כי מתעוררים בו ספיקות וקושיות בדרך האמונה, שמאחר והבורא יתברך הוא הטוב הגמור והוא המושל בכל, אם כן היאך אינו מושיעו וגואלו. וכן כאשר מקבל זאת שצריך לעבוד להשי"ת ממקומו שלו בדרך הַדְרָגָה ובסדר השתלשלות, אבל אינו חזק ותקיף באמונתו בעוצם טובו יתברך ורחמנותו שחפץ הוא להיטיב לאדם ולהסיר כל ההסתרות ולגלות לו תיכף טובה וברכה כאמור, הנה בזה מפריד הוא חלילה את שם הוי"ה שהוא מקור הרחמים והטוב, משם אדנו"ת, שהוא גילוי מה שעובד הוא לפני השי"ת במקום ובזמן בו הוא עומד ונמצא כעת, ובהוה כל עבודתו היא בדינים ודקדוקים גדולים, עד שאין לו נייחא בעבודתו, ובכך הולך הוא ומתרחק חלילה.

כי כאשר אין לאדם את דרכי הדעת והאמונה האמורים, עולות בדעתו קושיות על השי"ת, שמא חלק מעבודת השי"ת היא סבל ומרירות, אבל כאשר הולך הוא בדרכים אלו שבאמונה, נעשית עבודתו מתוך מנוחה. כי היא הדעת שתתגלה לעתיד בביאת משיח שיראו אז הכל את טובו יתברך בנגלה ובנראה לעיני בשר, כי יסיר הקב"ה כל ההסתרות ויצדיקוהו הכל בכל אשר עברו מיום בריאת העולם מצד ענין סדר ההשתלשלות, ויראו איך היה הקב"ה פונה תמיד לאדם להיטיב עימו במקומו ומדרגתו.

ד

והדרך לבוא להתבוננות זו, שהיא עבודת השי"ת מתוך נעימות ומנוחה, הוא מתוך עסק התורה בדרך נכונה כראוי, וכנרמז בכתוב (במדבר י, לג) "וארון ברית ה' נוסע לפנייהם... לתור להם מנוחה", שבכדי שיבוא האדם לידי יראת שמים בלא קושיות על דרך הנהגת השי"ת, צריך הוא להביט בתורה בדרך אמת כראוי, ובה ימצא את המנוחה והדעת הנכון בדרך האמונה בביאת המשיח ותחיית המתים, ואת הדרך בה צריך הוא לעבוד להשי"ת ממקומו ומדרגתו בזמן והמקום בו הוא נמצא. שכלל שיעסוק האדם בתורה מתוך התבוננות זו של חיפוש תכלית המנוחה והשגת הדעת, כן ישיג יותר ויותר את האמונה בטובו יתברך, וכמו כן יכיר יותר ויותר בחשיבות ובמעלה של כל עבודה ודיבור ומעשה שעושה הוא בעבודתו יתברך, וידע שיש לפני הבורא ב"ה משמעות גדולה לכל דבר שעושה הוא דוקא ממקומו ומתוך סדר ההשתלשלות כרצונו יתברך. והוה שנשתבח יששכר (בראשית מט, טו) "וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה, ויט שיכמו לסבול ויהי למס עובד", שנשתבח במה שקיבל על עצמו עול תורה באמת בדרך המנוחה כאמור, שלפני שרץ אחרי השי"ת ועסק עבודתו בתורה ובתפילה, תחילה לכך היה עוסק לידע ולהכיר מהנעימות והמנוחה, כי היא תכלית כל התורה והמצוות כאמור, שהרי כל מטרתם ותכליתם היא להתענג על ה' ולקבל את שפע טובו ונועם זיו

השכינה. ורק בדרך זו יקבל האדם את הכח להטות את שכמו לסבול את עול התורה ועבודת השי"ת באמת כראוי, שכאשר מקיים הוא 'ויט שכמו לסבול' מצד השם 'אלהים', היינו שעומד לפני השי"ת בהסתרה ומצד סדר ההשתלשלות כאמור, זוכה שיתקיים בו לבסוף 'ויהי למס עובד' שהוא מצד שם אדנו"ת, שעובד הוא לפני אדון השמים והארץ ב"ה ללא דינים ודקדוקים הגורמים לו לריחוק מהלימוד והתפילה.

והיא גם הדרך לכל מה שיזכו ישראל לעתיד, שהכל הוא מכח שמאמינים הם כעת בעולם הזה בענין המנוחה האחרונה שתתגלה בביאת המשיח ובתחיית המתים. שמתוך שמתגלית דעת זו אף כעת בעולם הזה, משפיעה היא לאדם מהמנוחה והדעת של העולם הבא, שהיא מידת אריכות אפים על כל מאורעות ואמתלאות העולם הנמשכת מהעולם הבא שכולו ארוך מצד מידת המנוחה שתתגלה אז, שיתקיים מה שאמר הקב"ה לדניאל (יב, ג) "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימי", שהוא **יום שכולו ארוך** כמו שאמר רבי יהודה בזהוה נח (בדף סג ע"א), היינו שהתגלה אז מידת אריך אפיו שהוא עולם שומע מצד מידת המנוחה. והוא שהענינה התורה באברהם שהיה 'זקן בא בימים' (בראשית כד, א), ודרש רבי יהודה בזהוה חיי שרה (בדף קט ע"ט) שנכנס 'באינון יומין עילאין' (-באותם ימים העליונים), שזכה כעת בעולם הזה לאריכות הימים שבעולם הבא, שהשיג בתורה כאן בעולם הזה את הדעת שתהיה לעתיד, שהיא התגלות שפע טובו יתברך, וכענין 'וירא מנוחה כי טוב'.

ודעת זו נשפעת בשבת קודש, והוא ענין מנוחת השבת קודש, שכנגד ענין העבודה בסדר ההשתלשלות וששת ימי החול שמצד 'בראשית ברא אלהים', הנה שבת קודש היא גילוי המנוחה מצד גילוי מחשבתו יתברך בתכלית האחרון בבריאה, ולכן כתוב בה 'ויכל אלהים ביום השביעי', שהוא בשם אלהים, וכן הוא בכל פרשת 'ויכול' שכל השמות בו הם 'אלהים', כי סוד המנוחה הוא במיתוק הדינים, שהוא גילוי המנוחה דוקא מתוך בירור עבודת ישראל בסדר ההשתלשלות, שהוא כנגד שם 'אלהים'. ולכן שבת קודש היא זמן השגת הדעת שכנגד שתי התבוננויות אלו, כי שני דרכים הללו אינם מתיישבים יחדיו בלב האדם אלא מתוך השגת חכמה עליונה היכולה להכיל שתי התבוננויות בשכל אחד, כי מצד אחד צריך הוא לעמוד במקומו בדרך עילה ועלול ולהסכים בליבו לעבוד להשי"ת מתוך המקום והזמן בו הוא עומד בדיוק, ומאידיך צריך הוא ליתן עינו ומחשבתו על התכלית האחרון ומידת טובו יתברך עד שיגלה זאת במקומו, והם שתי התבוננויות הנראים כנוגדים זה לזה בשכל אחד, אבל בשבת קודש יכול האדם להשיג כפי מדרגתו מדעת גדולה זו, ומשבת נשפעת בו דעת זו גם לכל משך ימי החול.

שהרי דרך העבודה בששת ימי החול קשורה ואחזה באור הגילוי שבשבת קודש, כי הטוב הגמור שאין בו צד דין כלל הוא מצד האות ש' של 'שבת', שהם ג' כתרין כתר חכמה בניה, וגילוי אור השת הוא שמתגלית האות ש' הזו במלכות הנרמזת ב'בת' של 'שבת' כמו שאמר הרעיא מהימנא בזהוה פנחס (בדף רנו ע"א), שהיא סוד שמות 'אלהים' ואדנו"ת. והדרך שיתגלה טובו יתברך (שהם ג' כתרין) הוא על ידי המידות שהם ימי החול, כי ההפרש בין 'טוב' ל'חסד' הוא, ש'טוב' הוא טוב סתום ונסתר, היינו שאינו מגולה, וכענין האות ש' של 'שבת', ו'חסד' הוא המשכת וגילוי הטוב, וכמו שאמר היוקא בזהוה תרומה (בדף קסח ע"ב), וכענין המלכות הנרמזת ב'בת' של 'שבת', ולכן גילוי הטוב הנגלה בשבת הוא דוקא על ידי ימי החול הנכללים בשבת, וכענין הכתוב (תהלים פט, א) 'עולם חסד יבנה', היינו שכולל את כל עבודתו בסדר ההשתלשלות ממקומו ומדרגתו, בתוך הטוב והמנוחה העתידית הנגלית בשבת קודש.

ה

ובזה נמשכת תכלית מידת המנוחה בכל מעשי האדם בעולם שהם כנגד ששת ימי המעשה והמלאכה העולים ונכללים בשורשם בשבת קודש מתוך שמתגלית בהם דרך הנתיבות שבשבת קודש ומסתלקת ומתבטלת מהם דרך הכליון וההבל. כי הנה עיקר ענין המנוחה הוא שחוזר הדבר לשורשו, כשם שרק כאשר חוזר האדם לעפר נאמר בו 'ואתה לך לקץ ותנוח', והיא יסוד האמונה בתחיית המתים, שהוא ביטול הרע שיהיה לעתיד לבוא, שמתוך כך ישובו ויחזרו כל חלקי הטוב למקומם בשרשם, שיהיו כנכללים בשורשם, והוא ענין הסתלקות האדם, שגופו, שאינו אלא לבוש לנשמה, מתבטל וכלה בעפר. והנשמה הנצחית חוזרת ועולה לשורשה, אמנם אין הדבר פירוד לנצח, כי בזה ששרתה הנשמה בתחילה במקום הגוף הרי שהשאירה רושם נצחי במקום הגוף, ולעתיד כאשר יתבטל כל הרע מן העולם תהיה יכולה לידד ולהתלבש שוב בגוף הנקי מכל זיהומה ולהיות כלי לאור ה' שיאיר בה כפי ערך הכלים שעשתה בתורה ומצוות, או כפי ערך היסורים והזיכרון שנעשו בלבושה מתוך כל מה שהיה האדם מִנְגֵד לדרך התורה. היינו שפנימיות ענין הסתלקות האדם הוא הביטול והכליון של הלבוש החיצוני, אמנם מהות ועצמות הלבוש אינו מתכלה,

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

קרבת הצדיק

אלא הוא שב וחוזר אל העפר שהוא שורשו ומקורו, ובו הוא מנוחתו, וכהבנים החוסים תחת כנפי אמם. וכך הוא ענין הסתלקות הנשמה, שכאשר היא מסתלקת נעשה ביטול ללבוש החיצוני, ועולה הנשמה ונכללת בשורשה וצור מחצבתה, שהיא אם הנשמה, שורש נשמות ישראל, היא כנסת ישראל והשכינה הקדושה, כמו שאמר רשב"י בזהוה תרומה (דף קמא ע"ב), וזהו מקום מנוחתה, כי ירידתה לעולם הוא כחוף לביתה, שאין זה מקום מנוחתה, אבל לעתיד שיתבטל הרי מהעולם ישובו הגוף והנשמה לשון יחד במנוחת עולמים ללא כל אחיזת הרע. וכדוגמת הסרת החיצוניות וביטול הלבושים שביסוד האמונה בתחיית המתים כאמור, כן מצינו בדור המבול, כנאמר בהם (בראשית ו, ג) "קץ כל בשר בא לפני", היינו שנתבטלו בהם ענין הבשר והלבושים, והיה הדבר בכדי שיעלה העולם למדרגה שיכולו נשמות ישראל לצאת אל הגילוי, כי מתוך הזוהמה וההסתאבות שהיתה בדור המבול לא היה אפשר שיאיר אור התורה אז בעולם, והיה מוכרח לדרך הבירור וביטול הלבושים. ותמצית הטוב שנתגלה אז היה על ידי שם בן נח שעתיד היה לצאת ממנו אברהם, שכאשר בא שם נבררו ועלו הלבושים לשורשם והחל להתגלות הטוב והמנוחה בעולם, אמנם בבירור זה שנתבטלו הבשר והלבושים, לא נתבטל הרע לגמרי, אלא נתברר ועלה במדרגה.

כי אף שבכל בירור ובירור מתבטל החיצוניות, עם כל זה כאשר הוא מתברר ועולה למדרגה עליונה יותר, מתגלים סיגים וענינים חדשים הצריכים לעליה ובירור, ואף שביחס ללבוש החיצוני שנתבטל נחשבים הם לסיגים קדושים ונעלים, בכל זאת ביחס למדרגה הנעלית יותר צריכים הם לבירור ועליה. וכך גם בבירור של דור המבול, שאף שנתבטל כל הרע והחיצוניות שנעשה על ידי החמס והזוהמה והסתאבות מידות אותו הדור, ובכניסתם אל התיבה עלו נח ובניו אל השורש, שהוא מקור הדינים, אימא עילאה, הנרמזת בתיבה, ושם נגלות תולדותיו של נח הצדיק, הם שם חס ויפת, כי שם הוא התגלות השרש שממנו יצא אברהם ונשמות ישראל, שזהו תכלית גילוי כל דור המבול, עם כל זה הרי יחד עימו יצא גם 'חס', שהוא בירור נוסף למדרגת הרע שהיה בעולם. כי שם וחס הם הפנימיות, ש'שם' הוא פנימיות הטוב, ו'חס' הוא פנימיות הרע, ו'יפת' לעומתם היה החיצוניות, השולט גם אצל הטוב וגם אצל הרע, ומאחרי שיצאו מהתיבה נעשה הכל תלוי באדם, להיכן טיה את ענין היופי החיצוני, אם לפאר בו את לומדי התורה ובית ה', אם לעשות עיקר מחיצוניות העולם, ועדיין לא בא העולם על תיקונו ולגילוי מידת המנוחה עד שבא אברהם שהוא שגילה את תכלית האמונה בעולם שכל עיקרה הוא מצד האמונה בתכלית הטוב וגילוי המנוחה שיתגלה לעתיד, וכאמור.

ו

ולכן אחר המבול נחשב הדבר כאילו עדיין שלטה בעולם תוקף הנהגת מדת הדין, מפני שלא היה בירור המבול אלא מצד ביטול הרע, וכדוגמת הסתלקות וביטול הגוף בעפר, וכאמור, אמנם כאשר באה ונמשכה לעולם נשמת אברהם נתגלה על ידו כלליות טובו יתברך, ולכן היה כל חפצו וחשקו להעמיד תולדותו בכדי לגלות על ידם בפועל ובמעשה את תכלית גילוי הטוב הזה, וסוף דבר בא ממנו יעקב שהוא שלימות האבות, והוא שנקרא בעלה דמטרוניתא כמובא בזהוה בראשית (דף כא ע"ב), כי על ידו נעשה שלימות מדרגת ה'שבת', שהוא חיבור ש' עם 'בת', כי האות ש' של 'שבת' היא כנגד תלת אבתן (-שלושת האבות) כמו שאמר רשב"י בזהוה ויקרא (דף רד ע"א) ובתיקוני זוהר (בתיקון כא, דף נה ע"ב), ועל ידם נעשה גילוי זה של עבודת השי"ת מתוך סדר ההשתלשלות ודרך הטבע, וביותר על ידי יעקב אבינו שעבר תלאות רבות וגדולות, ומתוכם גילה את אמונת התכלית האחרון וטובו יתברך, שהוא גילוי האות ש' ב'בת' שכנגד מידת המלכות, וכנגד גילוי השמות אלהים ואדנו"ת כאמור, שהיא השגת הדעת בעבודת השי"ת מתוך שיש בה מנוחה.

וכל זה לא השיג יעקב אלא מתוך התורה, וכענין שנרמז בכתוב 'ארוון ברית ה' נוסע לפניכם שלוש ימים לתור להם מנוחה', ש'שלושת ימים' רומזים לשלושת האבות כמו שאמר רשב"י שם בתיקוני זוהר (בתיקון כא, דף נה ע"ב), שרק בהם ועל ידם נחקקת בנו דרך התורה כראוי. כי בכדי שישגי האדם דרך אמיתית בתורה, מוכרח הוא לחתור אחר דרך האמונה שחקקו בנו האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, שעוד בתחילת עבודתם, ועוד קודם שהשיגו מדרגות אמיתיות בעבודת השי"ת, הנה כבר אז חקקו בכל איברייהם את האמונה השלימה בביאת המשיח ובתחיית המתים, שאף אם יהיה מה שיהיה, ואיך שיהיה, ידעו ויזכרו היטב היטב שעוצם כוונתו ורצונו של השי"ת אינו אלא להיטיב, וגם בתוך ההסתרה והריחוק הנמשכים מצד סדר ההשתלשלות וגילוי השם 'אלהים', הנה גם שם פונה ה' יתברך תיכף אל האדם להאיר לו טובה וברכה עד בלי די במקומו וארבע אמותיו, ובזמן ובמקום שהוא נמצא בהם, ואם רק יכניע עצמו לחפון ולרצות את אור ה' במקומו, יראה באור התורה איך מטיב עמו השי"ת ומאיר לו את פניו במקומו שלו.

למטה ממנו, שיכול הדבר להביאו לכדי גאווה על שהוא במעלה יתרה עליו. **ב.** הזכיר רבנו שיש ענין גדול שהצדיק יראה את האדם, ולא רק שהאדם יראה את הצדיק, וכמו שכתב רבי יהונתן אייבשיץ בספרו יערות דבש (ח"א דרוש יב) שכאשר הצדיק רואה את האדם, מעצם ראייתו בלבד הוא משפיע לו שפע.

א. הזכיר רבינו שמעלות רבות יש בראיית פני צדיק, ומהם שזוכה לענווה באמת רק בעצם ראיית פניו, וכענין שכתב החובות הלבבות (שער עבודת האלקים פ"ז) שאחד מדרכי הקרבה לבורא ב"ה הוא שיהיו נשואות עיני האדם תמיד על מי על מי שהוא למעלה ממנו בעבודת הבורא ב"ה כדי שילמד לחפש ולדרוש אחר השי"ת יותר ויותר, ולא יביט למי שהוא

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך
מתורת מו"ר שליט"א

להמשיך הארת האבות הקדושים

רבנו של עולם, אבי אב הרחמן, מלא רחמים. זכני לילה בדרך האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב, ויסיעו בעדי לבוא לאמונה שלמה בה, ואדע ממה יתברך שמך, שאתה אלופו של עולם ונמצא בכל מקום, וזכני להאמין בה לעולמי עד ולנצח נצחים.

אנא זכני להשיג את אור האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב ולהמשיך אורם בעולם, ועל ידי האמונה בה יתברך שאתה הוא אלופו של עולם המשיך נא עלי עלי את אש הקדושה והטהרה הנמשכת מאש נשמת יוסף צדיק האמת, ועל ידי זה אצפה לשכל של רצון בזכות אברהם אבינו, ולשכל של קדושה בזכות יצחק אבינו, ולשכל של אמת בזכות יעקב אבינו, ואצפה לכללות שלשלת שכלים אלו בזכות יוסף הצדיק.

אב רחמן, זכני נא שתתקבל הכנעת לבבי לרצון ולנחת רוח לפניך, פריח הניחוח שעלה לפניך מהקרבת שיהקרבנו לפניך בזמן בית המקדש, ואצפה על ידי זה להיות קדוש וטהור כל מי חיי, בעולם הזה ובעולם הבא, ותתבטל ממני אחיזת האש דסטרוא אחרא, ואחזית שלשלת קלפות הטמאות, עד שאצפה לכלות ולבטל ולשבר מהעולם כלו את אחיזת שלשלת עברות החמורות, גלוי עריות שפיוט דמים ועבודה זרה, ולבטל את האל"ף דסטרוא אחרא היזונית, ותמשיך ותגלה עלינו את האל"ף דקדושה, ובזה תכלה ותבטל מן העולם את שליטת החכמות היזוניות ודרך האפיקורסות ואחזית הקלפות, וזכנו לאמונה שלמה בה יתברך שמך. אמן נצח סלה ועד.

איך מצינו בש"ס לשונות חריפים שאומרים חכמים האחד על חברו?

הזכיר רבנו שכמה פעמים בש"ס מצינו שחלקו האמוראים אחד על השני בלשונות חריפים מאוד, במסכת בבא מציעא דף כ' עמוד ב' קרא רבה לרב עמרם 'תרדא', ופירש רש"י שם 'משועמם', ובזבחים דף כ"ה עמוד ב' כתב רש"י שפירושו 'שוטה בהול', וכן מצינו ביבמות דף ט' עמוד א' ובמנחות דף פ' עמוד ב' שאמר רבי על לוי 'כמדומה לי שאין לו מוח בקדקדו', וכן מצינו כמה פעמים בש"ס, ובשאלות ותשובות חוות יאיר סימן קנ"ב כתב שרבי היה יכול לומר כן ללוי מפני שלוי היה תלמידו, וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה פרק ד' הלכה ה' ונפסק בשולחן ערוך יורה דעה סימן רמ"ו סעיף י"א שרשאי הרב להוכיח לתלמידו במילים חריפות בכדי שישבו מטעותם, אמנם בשאר המקומות בש"ס מצינו עוד לשונות חריפים לא רק בין רב לתלמיד, וביאר רבנו שכל זה היה מחמת שחששו מאד על דרך התורה שלא תישכה, ובכדי לשרש את הטעויות היו מוכרחים לדבר במילים קשות בכדי לבטל את המכשול, אך בוודאי שאסור היום לנהוג כן, וכבר כתב הבן איש חי בשאלות ותשובות תורה לשמה סימן רנ"ט על מה שכתבו הראשונים אחד על חברו 'שרא לי מאריה', שאין זה לשון כבוד, וכמבואר במסכת יומא בדף פ"ו עמוד א', ובזמננו שלא הקפידו היו לפעמים מתבטאים כן האחד על השני, אבל בזמנינו בוודאי שאין לנהוג כן.

סיפור לשולחן שבת

מעשה נפלא סיפר פעם רבינו הינוקא שליט"א על חכמת רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א, שהיה נוהג לדקדק בלשונו מאד, ופעם אחת כאשר הלך לתומו בעיר המלוכה פגש אותו המלך ושאל אותו 'להיכן אתה הולך', והשיב לו רבי יהונתן 'איני יודע', וכעס עליו המלך מאד, כי היתה תשובתו נשמעת כזלזול בו, וציוה להשליכו לבית הסוהר, ולאחר שנגרע המלך מכעסו חשב שבוודאי היתה כוונת רבי יהונתן לדבר חכמה כלשהיא, כדרכו, ומיד צוה להוציאו מבית הסוהר ולהביאו לפניו ושאל אותו לפרש דבריו, והשיב לו רבי יהונתן, הלא ראית בעיניך שלא ידעתי באמת להיכן אני הולך, כי בדעתי היה ללכת לבית המדרש ולבסוף הוליכו אותי לבית הסוהר, אבל היית צריך לשאול אותי 'להיכן אתה רוצה לילך', והייתי משיב לך דבר דבור על אופניו ש'רוצה אני ללכת לבית הכנסת', ומצאו דבריו חן בעיני המלך וכיבד אותו מאד על חכמתו.

חבית כהיכוננו אבן שלמה מסע נבנה
אור חדש על ציון האיד

ספר אבן שלמה

חלק א'

שמהים וששים בשמחת התורה בהגלות נגלות אור

של הגאון דהינוקא שליט"א

סיפורי הנדעים של הגאון הינוקא
המסתתפים לענפים רבים ושילוב במים
רבים להבר נחלי דרכי התורה

עולים עלי גליון ביד אמן, שמחים ומאדים כתיבתן
בתוספת מרובות ומאידות עיניים

התנספות החשובות לשיעורים

אבני מילואים הוספת מקבילות משיורים אחרים	אבן השוהם פנינים מקורות הרחבת עול דרך רפיש	אבן הברזל ציורים ציטוטים והסברים של דרך המוד	אבן הגיית ביאורים וסיכומים	אבני שלמה למד דשות ואבני דרך בדרכי התנועה והדאיה
--	--	--	---	--

הפצה: קולמוס, ניתן להשיג בתנויות המובחרות
מכון ים שלמה - טלפון 03-3765444 שילוחה 8